

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k doporučení pro doporučení Rady týkající se hospodářské politiky eurozóny

[COM(2017) 770 final]

(2018/C 197/06)

Zpravodaj: **Javier DOZ ORRIT**

Konzultace	Evropská komise, 18. 1. 2018
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato ve specializované sekci	20. 12. 2017
Přijato na plenárním zasedání	18. 1. 2018
Plenární zasedání č.	531
Výsledek hlasování	182/2/5
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá skutečnost, že byl v doporučení Evropské komise ohledně politiky pro eurozónu položen důraz na udržitelný růst podporující začlenění a na odolnost a konvergenci jakožto cíle této politiky ⁽¹⁾.

1.2. EHSV poukazuje na to, že ačkoli se tempo hospodářského oživení v eurozóně od uplynulého roku zrychlilo, je toto oživení ještě stále slabé, není úplné a vykazuje atypické znaky, jak se uvádí v podzimní prognóze Evropské komise ⁽²⁾.

1.3. Přestože se zvyšuje počet nových pracovních míst, údaje Evropské komise a Evropské centrální banky hojně dokládají, že trh práce i nadále výrazně stagnuje, což je faktor, který stojí za poměrně nízkým růstem mezd ve srovnání s intenzitou hospodářského oživení. Přetrvávající nezaměstnanost a podzaměstnanost v eurozóně připravuje tyto členské státy o kvalifikované pracovní síly a o výrobní kapacitu a závažným způsobem ohrožuje sociální začlenění, dobré životní podmínky a rovnost.

1.4. Mimoto zůstávají investice v této oblasti pod úrovní z roku 2008, což rovněž přispívá ke značnému zmenšení výrobního potenciálu v mnoha členských státech eurozóny. Setrvalý přebytek běžného účtu v eurozóně oproti ostatním částem světa navíc svědčí o tom, že je zde i nadále nízká domácí poptávka.

1.5. EHSV je si vědom toho, že vysoká míra veřejného a soukromého zadlužení v eurozóně oslabuje její ekonomiku, a souhlasí s tím, že je nutné toto zadlužení snížit.

1.6. Po pečlivém zvážení relativních možností a rizik, jež z výše uvedených faktorů vyplývají, se EHSV staví proti návrhu Evropské komise usilovat o celkové obecně neutrální nastavení fiskální politiky a namísto toho navrhuje pozitivní orientaci fiskální politiky ve výši zhruba 0,5 % HDP. V souvislosti s pravděpodobným zpomalením růstu v letech 2017 až 2019, které Komise předpovídá, s avizovanou změnou měnové politiky ECB, s pokračujícím výrazným nedostatkem investic a s riziky spojenými se světovým obchodem a geopolitickou situací by rovněž bylo nezbytné přesunout pozornost z měnové politiky k politice fiskální.

⁽¹⁾ Doporučení pro doporučení Rady týkající se hospodářské politiky eurozóny, COM(2017) 770 final.

⁽²⁾ European Economic Forecast – Autumn 2017 (Evropská hospodářská prognóza – podzim 2017), Evropská komise, listopad 2017.

1.7. Stimulační fiskální opatření soustředěná na veřejné investice by v krátkodobém horizontu posílila poptávku, ale dlouhodobě by také zvýšila růstový potenciál, čímž by řešila otázku udržitelnosti veřejného dluhu. Tyto veřejné investice by neměly být zaměřeny pouze na infrastrukturu, ale i na opatření v oblasti vzdělávání a nabývání dovedností („sociální investice“), aby tak pomohly realizovat některé ze zásad nedávno vyhlášeného evropského pilíře sociálních práv.

1.8. EHSV doporučuje, aby Evropská komise při uplatňování fiskálních pravidel vyňala veřejné výdaje na investice z působnosti Paktu o stabilitě a růstu.

1.9. EHSV je potěšen tím, že Evropská komise ve svém doporučení výslovně připisuje přednostní význam strukturálním reformám, které nejenom zvýší produktivitu a růstový potenciál, zlepší podnikatelské prostředí a podpoří investice, ale přispějí také ke vzniku kvalitních pracovních míst a sníží nerovnosti, což odpovídá požadavkům, které EHSV vznesl ve svých předchozích stanoviscích⁽³⁾. Znovu zdůrazňuje, že k tomu, aby si projekt obnovy eurozóny a naplnění strukturálních reforem v jejím rámci získal důležitou podporu občanů, je nutné posílit též jejich sociální rozměr a uplatnit demokratické transparentní formy její správy, směřující k zajištění ekonomické prosperity a vysoké životní úrovně.

1.10. EHSV vítá skutečnost, že Evropská komise vyzývá členské státy, aby bojovaly proti vyhýbání se daňovým povinnostem, mimo jiné pokračováním v úsilí o zavedení společného konsolidovaného základu daně z příjmů právnických osob. Považuje rovněž za prioritní, aby evropské orgány a členské státy z hospodářských, politických a etických důvodů provedly účinná opatření – která již byla dohodnuta, nebo teprve budou navržena – s cílem potírat daňové podvody, praní peněz a nezákonné postupy daňových rájů.

1.11. EHSV podporuje kroky, které je nutné učinit k prohloubení HMU, včetně úplného a rychlého dokončení bankovní unie – zřízení evropského systému pojištění vkladů, zavedení společného mechanismu jištění pro Jednotný fond pro řešení krizí a posílení Evropského systému dohledu nad finančním trhem, aby se předešlo akumulaci rizik – a unie kapitálových trhů. Obě unie by měly přispět nejen k lepšímu a diverzifikovanějšímu financování ekonomiky, ale prostřednictvím rozsáhlejšího přeshraničního soukromého sdílení rizik a finanční integrace také k bezpečnějšímu, stabilnějšímu a vůči otřesům odolnějšímu finančnímu a hospodářskému systému.

1.12. EHSV opakuje svůj názor, který vyjádřil ve dříve vydaném stanovisku ECO/435, a sice že euro je měnou celé EU, a zdůrazňuje nutnost:

- vytvoření fiskální unie;
- posílení odpovědnosti a angažovanosti jednotlivých členských států při plnění povinností ve vztahu k HMU;
- zavedení strukturálních reforem na platformě evropského semestru;
- dalšího posílení hospodářské koordinace a správy ekonomických záležitostí a vytvoření Evropského měnového fondu;
- zlepšení systému finančního zprostředkování, vedoucího k posílení reálných dlouhodobých investic, při optimálním využití role EIB, EIF a EFSI 2.0;
- zvýšení odolnosti HMU tak, aby mohla vyvíjet větší vliv ve světě.

2. Souvislosti

2.1. V návaznosti na zahájení diskuse o budoucnosti Evropy a vydání souvisejících diskusních dokumentů (zejména diskusního dokumentu o prohloubení HMU a diskusního dokumentu o budoucnosti sociálního rozměru EU) a na vyhlášení evropského pilíře sociálních práv na sociálním summitu v Göteborgu Evropská komise zveřejnila svou roční analýzu růstu, k níž je připojeno doporučení ohledně politiky pro eurozónu na rok 2018. Hlavní doporučení Evropské komise jsou uvedena v následujících odstavcích.

⁽³⁾ V tomto ohledu viz následující stanoviska EHSV: Hospodářská politika eurozóny 2016 (Úř. věst. C 177, 18.5.2016, s. 41); Hospodářská politika eurozóny 2017 (Úř. věst. C 173, 31.5.2017, s. 33); a Hospodářská politika eurozóny 2017 (dodatkové stanovisko) (Úř. věst. C 81, 2.3.2018, s. 216).

2.2. Provádět politiky, jež podpoří udržitelný růst podporující začlenění, zlepši odolnost a přispějí k obnově rovnováhy a konvergenci. Členské státy se schodkem běžného účtu anebo s vysokým vnějším zadlužením by se kromě toho měly zaměřit na omezení růstu jednotkových nákladů práce. Členské státy s přebytkem běžného účtu by mimoto měly podpořit růst mezd a prioritně zavést opatření, která podporují investice a domácí poptávku a napomáhají obnově rovnováhy v eurozóně.

2.3. Usilovat o obecně neutrální nastavení fiskální politiky na souhrnné úrovni eurozóny a o vyváženou kombinaci politik.

2.4. Provádět reformy, které podpoří tvorbu kvalitních pracovních míst, rovné příležitosti a přístup na trh práce, spravedlivé pracovní podmínky a sociální ochranu a začleňování.

2.5. Pokračovat v práci na dokončení bankovní unie v oblasti snižování a sdílení rizik, včetně zřízení evropského systému pojištění vkladů, zavedení fungujícího společného jistění pro Jednotný fond pro řešení krizí a posílení Evropského systému dohledu nad finančním trhem, aby se předešlo akumulaci rizik.

2.6. Přijmout opatření s cílem hmatatelně urychlit snižování míry úvěrů v selhání na základě schváleného akčního plánu Rady ECOFIN a podpořit kontrolované snižování finanční páky v členských státech s vysokou úrovní soukromého dluhu. Posílit integraci a rozvoj kapitálových trhů EU za účelem podpory růstu v reálné ekonomice při současné ochraně stability finančního trhu.

2.7. Dosáhnout rychlého pokroku při dokončování HMU.

3. Obecné a konkrétní připomínky

3.1. Růst produkce se ve srovnání s předešlými prognózami Evropské komise zrychlil a oproti loňskému roku se rozšířil na větší počet členských států eurozóny. Na druhou stranu je však třeba poukázat na následující tři okolnosti.

3.2. První je skutečnost, že toto rychlejší tempo oživení nastalo po poměrně dlouhém období stagnace v eurozóně jako celku, na rozdíl od ekonomik takových zemí, jako jsou například USA. Tato stagnace a neschopnost hospodářské politiky eurozóny ji zmírnit zanechala v mnoha částech této oblasti vážné hospodářské a sociální důsledky a podlomila důvěru občanů v to, že EU dokáže zajistit prosperitu.

3.3. Zadruhé pak Evropská komise ve své podzimní prognóze předpovídá, že tempo růstu produkce v roce 2017 (o 2,2 %) bude zřejmě nejvyšší ve srovnání s nadcházejícími dvěma roky, kdy by se měl růst dle očekávání nepatrně zpomalit (o 2,1 % v roce 2018 a 1,9 % v roce 2019). Domácí poptávka v eurozóně je i nadále nízká, což dokládá neobyčejně vysoký přebytek běžného účtu v eurozóně oproti ostatním částem světa. Soukromá spotřeba, která sice momentálně roste, by měla polevit a přetrvává nedostatek investic.

3.4. A zatřetí bylo toto oživení dáno podporou v podobě expanzivní a nekonvenční měnové politiky, kterou doposud aktivně uskutečňovala ECB, přičemž byla nepřiměřeně omezována fiskální politika. ECB v nedávné době oznámila, že bude od svých nekonvenčních opatření postupně upouštět. To nemusí znamenat, že bude podpora ze strany měnové politiky ukončena, což ovšem snižuje potřebu toho, aby se na oživení ve větší míře podílela fiskální politika.

3.5. Vedle změn v měnové politice a předpokládaného zpomalení růstu po roce 2018 existují další důvody, proč navrhnout mírně pozitivní orientaci fiskální politiky eurozóny, jež by podle EHSV měla činit 0,5 % HDP. Patří k nim pokračující nedostatek investic, který se v jiných hospodářských regionech světa nevyskytuje. Dále jsou to příliš vysoká míra nezaměstnanosti (9,1 % v roce 2017) a přetrvávající geopolitická rizika a rizika spojená se světovým obchodem v důsledku zavádění protekcionistických opatření, obzvláště na straně USA. Je tedy nezbytné, aby byly v kombinaci politik využity veškeré nástroje, které napomáhají udržitelnému růstu.

3.6. EHSV se domnívá, že o něco expanzivnější nastavení fiskální politiky eurozóny jako celku, než jaké nyní navrhuje Evropská komise, by přispělo k oživení a bylo by v dlouhodobějším horizontu slučitelné s udržitelností veřejného dluhu. V tomto ohledu by při uplatňování fiskálních pravidel bylo přínosné používání zlatého pravidla pro investice (včetně sociálních investic), které by vytvořilo příznivé podmínky pro inkluzivnější růst a vzestupnou konvergenci. Stejně důležité je posílení sociálně odpovědných investic a úsilí o naplnění cílů udržitelného rozvoje OSN.

3.7. EHSV se zcela ztotožňuje s požadavkem Komise, aby země, jež disponují fiskálním prostorem a vykazují přebytek platební bilance, navýšily své veřejné investice, jelikož by to mělo výrazný pozitivní dopad na ostatní části eurozóny. Dlouhodobé účinky na HDP by přesáhly krátkodobý vliv, neboť veřejné investice by zvýšily produktivitu soukromého kapitálu a práce v trvalejším smyslu ⁽⁴⁾.

3.8. EHSV vítá výzvu Evropské komise určenou členskými státy, které mají schodek běžného účtu a vysoké vnější zadlužení, aby se soustředily nejen na zvýšení své produktivity, ale také na zlepšení podnikatelského prostředí. V této souvislosti poukazuje na to, že spravedlivé přerozdělování příjmů a bohatství plynoucích z nárůstu produktivity by mělo přinést větší rovnost a pozitivně ovlivnit domácí a celkovou poptávku v eurozóně. Je třeba povzbudit domácí poptávku, poněvadž se jedná o nezbytný předpoklad pro podporu růstu a překonání krize. Jedním z nejdůležitějších nástrojů pro dosažení těchto cílů v evropském hospodářství a společnosti je dnes zvýšení platů, zejména těch nejnižších.

3.9. Koordinaci fiskálních politik by měl doplnit pokrok směrem k daňové harmonizaci, přičemž jedním z hlavních cílů je zamezit vyhýbání se daňovým povinnostem v EU. EHSV se vyslovuje pro to, aby byla co nejdříve přijata směrnice o společném konsolidovaném základu daně z příjmů právnických osob. Jde o nezbytný nástroj pro realizaci opatření, která zabrání skandálnímu daňovému únikům, které páchají některé nadnárodní společnosti a v jejichž důsledku přicházejí veřejné rozpočty o 40 až 60 miliard EUR ⁽⁵⁾ a současně dochází k nekalé soutěži ve vztahu k podnikům, které své daňové povinnosti plní.

3.10. Částky zmíněné v předcházejícím odstavci, o které se ztenčují veřejné finance, se ještě daleko více zvyšují vlivem daňových podvodů, praní peněz či souhrnu nezákonných postupů daňových rájů, a to v době, kdy jsou tyto prostředky zvláště zapotřebí. EHSV je toho názoru, že by se orgány EU a její členské státy měly prioritně zaměřit na vedení globálního boje proti těmto trestným činům a měly by neprodleně zavést již schválené právní nástroje pro jejich potírání a učinit veškerá potřebná opatření s cílem výrazně tyto jevy omezit.

3.11. EHSV je přesvědčen o tom, že mezi strukturálními reformami by měly dostat přednost ty, které zvyšují nárůst produktivity, ale současně posilují i jistotu zaměstnání a systém sociální ochrany v rámci odpovídajících podmínek k podnikání. Žádná ze zemí eurozóny nemůže v moderním světě konkurovat na základě nízkých platů a příležitostných pracovních míst. Důraz by měl být kladen na reformy, které v sobě spojují dohodnutou flexibilitu a jistotu tak, aby podporovaly získávání dovedností a inovace a vytvářely pro to pobídky. Reformy trhu práce by měly podpořit větší stabilitu zaměstnání, která pomůže zlepšit jak nabídku, tak poptávku v hospodářství eurozóny, a to i krátkodobě. Měly by rovněž přispět k posílení kolektivního vyjednávání založeného na autonomii sociálních partnerů a k upevnění sociálního dialogu.

3.12. EHSV se domnívá, že navrhované kroky k dokončení bankovní unie mají zásadní význam pro zmírnění zátěže spočívající na vnitrostátních rozpočtech a současně zajistí obecně prospěšnou stabilitu bankovního systému.

⁽⁴⁾ Pracovní dokument útvarů Komise Analysis of the Euro Area economy accompanying the document Recommendation for a Council Recommendation on the economic policy of the euro area (Analýza hospodářství eurozóny připojená k dokumentu Doporučení pro doporučení Rady týkající se hospodářské politiky eurozóny), SWD(2017) 660 final, s. 5.

⁽⁵⁾ Pracovní dokument útvarů Komise, tamtéž, s. 9.

3.13. Je třeba usilovat také o vytvoření unie kapitálových trhů. Ta by měla společně s bankovní unií rozšířit a diverzifikovat zdroje financování hospodářství. Rozsáhlejší přeshraniční soukromé sdílení rizik a finanční integrace by měly přispět k bezpečnějšímu, stabilnějšímu a vůči otřesům odolnějšímu finančnímu a hospodářskému systému. Mohou rovněž pomoci lépe zvládat asymetrické dopady případných hospodářských otřesů, což bude ku prospěchu všem členským státům.

3.14. EHSV v souladu s výše uvedeným opětovně zdůrazňuje, že pro doplnění politik, jejichž cílem je obnovit růst, je nesmírně důležité zabývat se otázkou nesplácení bankovních úvěrů. Je třeba urychleně podniknout kroky k vyřešení tohoto problému a zároveň vzít v potaz hledisko ochrany spotřebitele.

V Bruselu dne 18. ledna 2018.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS
